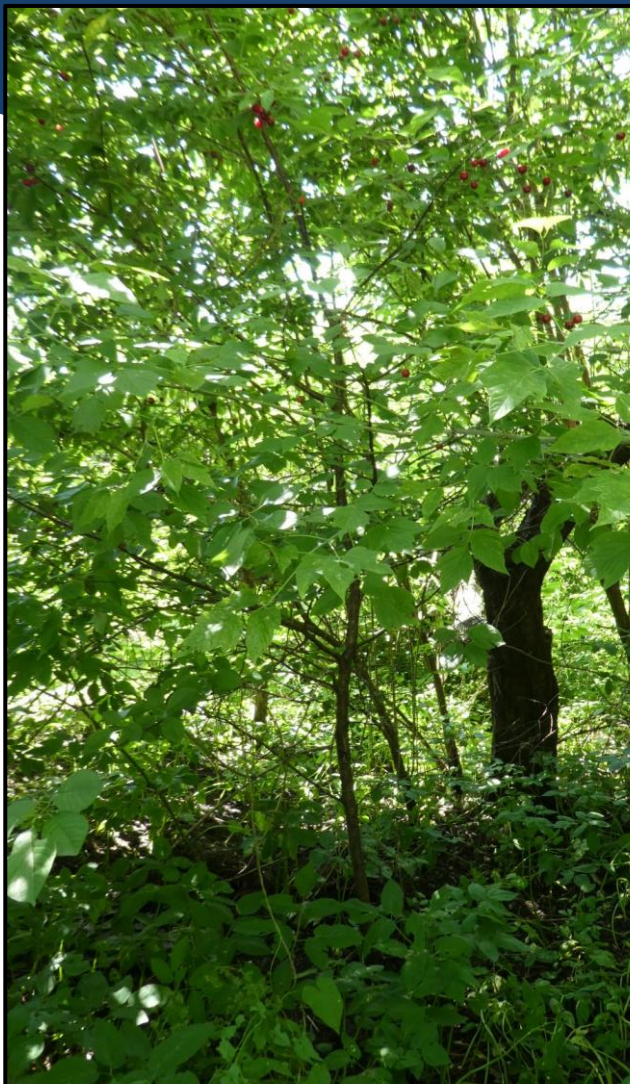

PERMAKULTURA – W ZGODZIE Z NATURĄ I W OBRONIE ZASOBÓW WODY

Co to jest permakultura ?

Permakultura to nazwa wywodząca z połączenia dwóch angielskich słów: permanent (stały, ciągły) i agriculture (uprawa). Termin ten w bezpośrednim tłumaczeniu oznacza stałą uprawę i należy go rozumieć, jako długofalową uprawę prowadzoną w sposób harmonijny, w oparciu o stabilizujące, naturalne procesy przyrodnicze.

Po raz pierwszy termin permakultura zastosował w 1929 r. Rusell Smith, jako podtytuł książki „A Permanent Agriculture”.

W swoich publikacjach Smith wskazywał na korzystne współdziałanie systemu wielowarstwowych upraw drzew i krzewów. Myśl ta została następnie rozwinięta w późniejszych koncepcjach ogrodów leśnych.

Ideę permakultury ugruntowali i spopularyzowali w latach 70 – tych XX w. dwaj australijscy propagatorzy: Bill Mollison i David Holmgren. Swoją koncepcję zrównoważonego, ekologicznego rolnictwa zainicjowali w Tasmanii, ale ich poglądy wykroczyły daleko poza granice tej wyspy. Publikacje autorstwa Mollisona stanowią po dziś dzień kanon literatury z zakresu permakultury. Mollison i Holmgren zainicjowali nie tylko nowy model zrównoważonych, ekologicznych upraw, ale stworzyli całą koncepcję filozoficzną życia w zgodzie z naturą. Koncepcja ta chociaż przepiękna jest duchem zrównoważonego rozwoju, budzi jednak w niektórych swoich aspektach pewne kontrowersje.

U podstawy koncepcji permakultury tkwi sprzeciw wobec destrukcyjnej działalności człowieka wobec środowiska. Jest to sprzeciw wobec intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem pestycydów i herbicydów, zanieczyszczeniu wody, rozwojowi monokultur uprawowych, degradacji gleby i braku harmonii w życiu jednostek i grup społecznych.

Podstawą rolnictwa i ogrodnictwa w duchu permakultury jest zrównoważony i samoregulujący się system upraw, wzorowany na procesach zachodzących w naturalnych ekosystemach. Kwestia wody i jej zagospodarowanie stanowi w związku z tym kluczowe zagadnienie. W uprawach permakultury nic nie jest jednak rozpatrywane oddzielnie. Liczy się cały system i współzależności pomiędzy wszystkimi elementami: ukształtowaniem terenu, rodzajem podłoża, dostępnością wody, lokalnym klimatem. Punktem wyjścia w uprawach permakultury jest obserwacja i analiza możliwości danego terenu. Krokiem następnym jest wykorzystanie tego potencjału tak, by tracić jak najmniej energii, zasobów i jednocześnie spożytkować ten potencjał w kreatywny i samoregulujący się sposób bez szkody dla środowiska. Istotą jest podążanie i wspieranie naturalnych mechanizmów.

W jaki sposób rozpatrywane są zasoby wody w permakulturze ?

Zasoby wody w uprawach i ogrodach permakultury są rozpatrywane całościowo.

Mówiąc o wodzie należy zadać sobie pytanie, gdzie jest najwyższy i najniższy punkt analizowanego terenu i jak mogą przebiegać drogi spływu powierzchniowego.

Dobrze zaprojektowany, w stosunku do ukształtowania terenu, zbiornik retencyjny dla wody opadowej, gruntowej i pochodzącej ze spływu powierzchniowego, będzie stopniowo zasilat w wodę większość terenu. Mądre zaplanowanie położenia zbiorników retencyjnych, pozwala również na ograniczenie spływu powierzchniowego podczas ulewnych deszczy. Samo zasilanie w wodę danego obszaru wiąże się w tym przypadku ze znacznie mniejszym nakładem pracy.

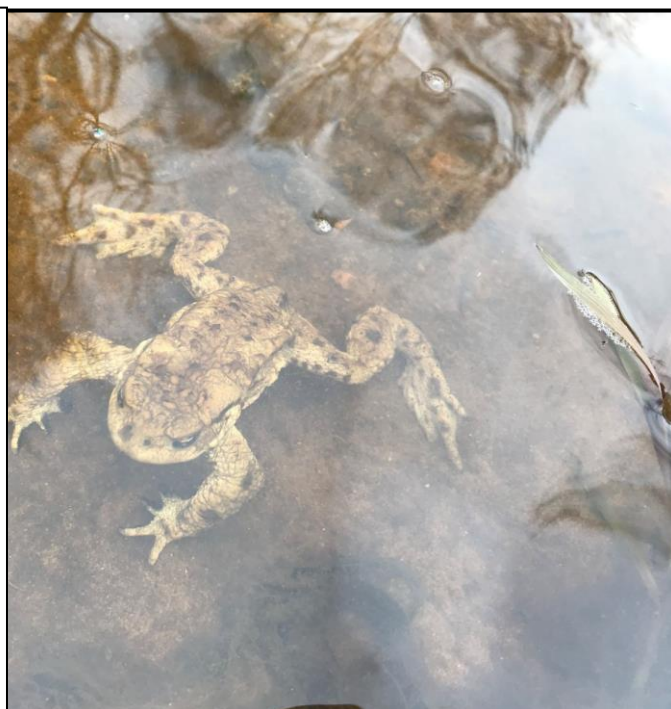
Jeżeli analizowany obszar obejmuje teren wzniesienia, to wskazane jest zaprojektowanie poziomych tarasów wzdłuż przebiegu poziomicy z ukośnie przebiegającymi zagłębieniami retencyjnymi. W ten sposób zapobiega się erozji wodnej gleby i jednocześnie spowalnia spływ powierzchniowy, zapewniając tym samym większe możliwości nasiąkania gleby wodą.

W przypadku bardziej płaskiego terenu można wykorzystać opisany model stosując system stopniowanych, wyniesionych grządek lub grządek prowadzonych w stopniowanych skrzyniach.

Zbiorniki retencyjne większe i mniejsze oraz rowy retencyjne zwiększają wilgotność na danym obszarze i kształtują jego mikroklimat. Linia brzegowa zbiorników i rowów zazwyczaj jest nieregularna, pofalowana, a tym samym zwiększa się jej długość. Z uwagi na to, że ekoton pomiędzy środowiskiem wodnym i lądowym stanowi enklawę bioróżnorodności flory i fauny, warto wydłużać jego linię i stworzyć jak najbardziej naturalne i korzystne warunki dla zamieszkujących go organizmów żywych

Ropuchy, żaby, ptaki, jeże – im większa różnorodność świata zwierząt, tym większe szanse na to, że w ogrodzie nie będziemy mieli zbyt często do czynienia z niechcianymi „szkodnikami” upraw. Naturalne zależności pokarmowe pomiędzy organizmami zamieszkującymi ogród lub działkę, wspierają rozwój upraw.

Obserwacja przyrody pozwala zauważyć, że wiele organizmów działa na siebie w sposób ograniczający i tym samym tworzą one naturalne mechanizmy samoregulujące. Trzeba im jednak stworzyć korzystne warunki do rozwoju.

Mądre zaplanowanie grządek ma znaczenie dla ochrony zasobów wody.

Zazwyczaj jesteśmy tradycyjnie przyzwyczajeni do dość geometrycznego rozplanowania grządek i ich płaskiego ułożenia. Warto jednak podejść do zagadnienia rozmieszczenia upraw w sposób bardziej kreatywny.

W uprawach i ogrodnictwie permakulturowym stosowane są grządki pagórkowe i podwyższone, często o nieregularnej, pofalowanej linii. Nieregularne i podniesione grządki tworzą swój własny mikroklimat. W obniżeniach teren jest bardziej wilgotny, na wzniesieniach bardziej suchy. Tym samym powstaje teren o różnym potencjale. Ziemia na grządkach pagórkowych i podwyższonych jest spulchniona, nie wymaga orki, umożliwia rozwój korzeni i dłużej zatrzymuje wodę w gruncie.

Obniżenia pomiędzy grządkami sprzyjają gromadzeniu materii organicznej. Grządki są mulczowane. Mulczowany obszar pełni analogiczną rolę do leśnej ściółki – zatrzymuje wodę w warstwie korzeniowej gleby, ogranicza parowanie, stwarza korzystne warunki do rozwoju organizmów mających wpływ na tworzenie kompostu, użyźnia podłoże.

Innowacyjnym elementem upraw i ogrodnictwa o charakterze permakultury jest zakładanie grządek pagórkowych na powalonych kłodach drzew i pniakach krzewów. Na wyniesiony podkład z grubego drewna nałożone zostają kolejne warstwy mniejszych gałęzi, darni trawy, kompostu i ziemi. Uzyskiwane jest w ten sposób bardzo żyzne podłoże, które poprzez stopniowy rozkład, uwalnia substancje odżywcze, a jednocześnie doskonale zachowuje wilgotność.

